

Hidasi Judit professzor asszony laudációja

Heltai Pál professzor úr

Brassai Sámuel-díjának átadása alkalmából

Siófok, 2007. április 19.

Engem ért az a megtiszteltetés, hogy Heltai Pálról, a Brassai-díj idei kitüntetettjéről szóljak. Ez számomra nemcsak megtiszteltetés, hanem öröm is, hiszen Heltai Pálit több mint 35 éve ismerem. Egyes előadásokon közösen koptattuk az ELTE már akkor is kopott padjait, és szívtuk magunkba az irodalom és nyelvészet éltető leheletét. Pali pályája a nyelvészet területén teljesedett ki.

Heltai Pál 1944-ben született Nagyszalontán. Egyetemi tanulmányait a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen végezte, ahol 1967-ben angol- orosz szakos középiskolai tanári diplomát szerzett. 1983-ig angol és orosz tanárként szaknyelvet tanított és agrár-szakfordítóképzésben vett részt. 1980-ban angol nyelvészetből egyetemi doktori fokozatot szerzett az ELTE-n. 1983-1991 között az ITK tanára, majd vezetőjeként nemcsak részt vett, de fejlesztette is a felnőttoktatást és nyelvvizsgáztatást. 1991-től a tanárképzésben vesz részt, először az ELTE Tanárképző Karának Angol Tanszékének vezetőjeként, majd az Angol–Amerikai Intézet Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék docenseként. 1992-ben angol nyelvészetből kandidátusi fokozatot szerzett.

Közben a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen, új nevén a Szent István Egyetemen kisebb megszakításokkal szaknyelvet tanított és 1997-től részt vesz a szakfordító képzésben mint a Lektorátus, illetve a Nyelvi Intézet vezetője. 1995-től több doktori programban vett és vesz részt. Ezek az ELTE nyelvpedagógiai doktori programja, fordítástudományi programja, valamint a Veszprémi Egyetem, új nevén Pannon Egyetem nyelvpedagógiai programja. 2002-ben habilitált. Jelenleg a Pannon Egyetem Angol–Amerikai Intézetének docense.

A fenti adatok oktatói pályájának állomáshelyeit, tudományos fokozatainak időpontjait ismerteti, de emellett jutott ideje arra is, hogy publikáljon hazai és nemzetközi folyóiratokban és nyelvészeti tanulmánykötetekben. Agráregyetemi nyelvtanárként szaknyelvi, kontrasztív nyelvészeti és fordítástechnikai kutatásokat végzett, az ITK munkatársaként a nyelvvizsgáztatás elméleti alapjait kutatta. A későbbiekben ezeken a szakterületeken kívül az angol nyelvészet és az alkalmazott nyelvészet számos új területén végzett kutatásokat.

Hadd soroljak fel néhányat ezek közül, a teljesség igénye nélkül:

1981. Poliszémia a terminológiában. Magyar Nyelvőr.

1982. The importance of hierarchical lexical relations for the learner. In: Studies in English and American 5. (szerk. Stephanides É.)

1987. Motivation in English and Hungarian and its effect on vocabulary learning.

In: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis, Sectio Linguistica XVIII.

1988. Contrastive analysis of terminological systems and bilingual technical dictionaries. In: International Journal of Lexicography.

1989. Teaching vocabulary by oral translation In: English Language Teaching Journal.
1989. Adjective-noun collocations in English and Hungarian. In: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis, Sectio Linguistica.
- 1990 Fordítás az angol nyelvvizsgán. Bp.
1996. Lexical Contrasts in Learners' Translations. In: Translation Studies in Hungary. (szerk. Klaudy, Lambert, Sohár)
1997. Using translation for testing reading comprehension. In: Kétnyelvűség a vizsgáztatásban.
2001. Communicative language test, authenticity and the mother tongue. novELTY
2002. Rutin és kreativitás a szakfordításban. Alkalmazott Nyelvtudomány.
2003. Similarities and Differences between Monolingual Communication and Translation. In: Communication and Culture: Argumentative, Cognitive and Linguistic Perspectives (szerk. Komlósi, Hotlosser, Leezenberg) Amsterdam.
2003. Message Adjustment in Translation. In: Across Languages and Cultures
2004. Dear Sir, Could you evaluate this letter for purpose achieved? novELTY (társszerző Ötvösné, Vadnai M.)
2004. Ready-made language and translation In: Claims, Changes and Challenges in Translation Studies EST Congress in Copenhagen. (szerk.. Hansen, Malmkjaer, Gile). John Benjamins Publishing.House.
- 2004 –5. A fordítás és a nyelvi norma I-III. In: Magyar Nyelvőr.
2005. Explication, Redundancy, Ellipsis and Translation. In: New Trends in Translation Studies in Honour of Kinga Klaudy (szerk.. Károly, Fóris) Ak.K.
2005. A terpeszkedő szerkezetek hatása a feldolgozásra. In: Magyar Nyelvőr (társszerző: Gósy M.).

Itt nem szerepelhet azoknak az előadásoknak sora, amelyeket hazai és nemzetközi konferenciákon és kongresszusokon tartott. Számos tudományos társaság tagja, úgymint az Európai Lexikográfiai Társaság (EURALEX), az Európai Fordítástudományi Társaság (EST), a MANYE választmánya, az MTA szótártudományi munkabizottsága. Nem hagyhatom szó nélkül, hogy az ő szervezésében és rendezésében vehetünk részt tavaly Gödöllőn, a MANYE rendkívül sikeres XVI. kongresszusán.

Ezek mögött a száraznak tűnő adatok mögött egy sokoldalú, értékes embert ismerhetünk meg. Heltai Pál személyével a neves Brassai-díjazottak sora egy újabb méltó taggal bővült. Pali pedagógus szülők gyermeke. Otthonról kapta kiváló pedagógiai érzékét és elkötelezettségét. Heten vannak testvérek. A nagycsalád adta a kiegyensúlyozottság, szerénység és mások megértésének ma már oly ritka képességeit. Mind azt életrajzából láthattuk az ország számos helyén dolgozott, de Gödöllőt, mint lakhelyet soha sem hagyta el. Ő maga is 3 fiút nevelt fel és egy unoka boldog nagyapja. A nyugodt családi háttér biztosította és segítette tudományos munkáját. Heltai Pál rendkívül halk, csendes ember, de értékeit és tudását mindazok megismerhették, akik személyes kapcsolatba kerültek vele. Heltai Pál mint ember, mint tanár, mint nyelvész rendkívüli eredményeket ért el, tehát megfelelő helyre kerül a díj. Pali, valamennyiünk nevében szívből gratulálok!